

ZESTAW KONTROLNY DLA NAUCZYCIELA/-LKI

Lp.	Nazwa gatunku	Grupa*	Opis	Miniatura zdjęcia
1	brzana peloponeska <i>Barbus peloponnesius</i>	F	Żyję w słodkich wodach głównie w Grecji, ale też w Odrze, dorzeczu Wisły czy Dunaju. Razem z moimi braćmi i siostrami tworzę wielopokoleniowe stada. Trzymam się dna rzeki i zwykle przebywam w jej nurcie. Dorastam do 30 cm długości. Moje ciało jest wydłużone, wrzecionowate, pokryte łuskami, a wokół otworu gębowego mam dwie pary wąsików. Jestem szaro-brązowa lub ciemnobrązowa, z jaśniejszymi bokami i brzuchem. Mam parzyste, zaokrąglone płetwy boczne, a płetwę ogonową - wciętą. Żywię się głównie skorupiakami, robakami i larwami owadów. Jestem gatunkiem zagrożonym wyginieciem, ale nie objętym ścisłą ochroną.	
2	kumak górski <i>Bombina variegata</i>	A	Jestem europejskim płazem bezogonowym, żyjącym w małych, często tymczasowych i brudnych zbiornikach wodnych. Poznać mnie po charakterystycznym ubarwieniu ciała: góra jest ciemnobrązowa z brodawkami, a gładki brzuch pokryty ostrzegawczym żółto-czarnym wzorem. W ciągu dnia ukrywam się w błocie, wystawiając na powierzchnię tylko oczy, a uaktywniam się wieczorem. Choć jestem potencjalnym daniem mięsożerców, nikt nie chce mnie zjadać, bo w moich gruczołach skórnych jest żrąca wydzielina, powodująca wymioty. W mojej skórze jest jednak też coś dobrego: leki antybakteryjne, zwalczające u ludzi pętkę okrężnicy i gronkowce.	
3	wilk szary <i>Canis lupus</i>	M	Jestem drapieżnym ssakiem, zamieszkującym lasy, równiny oraz tereny bagienne. Mierzę do 170 cm długości (wraz z ogonem), mam grube białobłękitne lub -czarne futro, szpiczaste uszy, długi ogon i przenikliwe jasne oczy. W moim pysku są 42 ostre zęby, które z łatwością złapią ryby, mniejsze ssaki, jelenie, dziki czy sarny. Czasem zjadam także padlinę. Jestem zwierzęciem stadnym. Moja wataha wyznacza sobie terytorium, którego nie może naruszać inna. Kiedyś w całej Polsce oraz innych częściach świata żyło wielu moich braci oraz siostr. Potem ludzie zaczęli na nas polować i zostało nas naprawdę niewiele. Teraz ludzie mnie chronią, jakby wreszcie zrozumieli, że jestem bardzo cennym gatunkiem.	
4	ponikło kraińskie <i>Eleocharis carniolica</i>	P	Jestem byliną występującą wyłącznie w Europie. Dorastam do 30 cm wysokości, tworząc niewielkie kępki. Jestem rośliną wiatropylną. Od maja do sierpnia na szczycie mojej łodygi wyrasta kłos drobnych białawych kwiatów. Rosnę w miejscach wilgotnych lub okresowo zalewanych, na siedliskach zaburzonych w wyniku działań człowieka np. w zagłębieniach dróg leśnych, rowach, piaszowniach. W Polsce można mnie spotkać bardzo rzadko (w Bieszczadach i Beskidzie Niskim) i dlatego objęto mnie ścisłą ochroną gatunkową.	
5	nocek duży <i>Myotis myotis</i>	M	Jestem nocnym ssakiem latającym. Spośród moich braci wyróżniam się dość znaczną wielkością i owalnym kształtem uszu. Na grzbiecie mam szarobłękitne lub brązowe futerko, a mój brzuszek jest biały. Mieszkam w południowo-zachodniej części Polski, najczęściej obok was – ludzi: na dużych strychach, w wieżach kościelnych czy w innych budowlach. Nocą wylatuję na żer do lasów z ubogim podszytem, na świeżo skoszone łąki lub do starych sadów. Zimą przenoszę się do piwnic, fortów albo jaskiń, w których nie ma ujemnych temperatur. Tam smacznie śpię aż do kwietnia.	

6	traszka grzebieniasta <i>Triturus</i> <i>cristatus</i>	A	Jestem płazem ogoniastym, który może żyć zarówno w wodzie, jak i na lądzie. Lubię zbiorniki wodne o mulistym dnie i silnie zarośnięte roślinnością. Są one idealne do złożenia i ukrycia moich jaj, z których wylęgają się kijanki. Jako dorosły płaz mam brązowe lub czarne ciało z plamkami i brodawkami, 4 palce u łap przednich oraz 5 – u tylnych. Nie mam pazurów, za to przeciwnika ugryzę dwoma rzędami zębów. Mam też szczególną zdolność odtwarzania utraconych w walce kończyn lub ogona.	
---	---	---	--	---

*Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.

ZESTAW DLA UCZNIÓW/UCZENNIC (drukujemy 5 kopii)

brzana peloponeska
Barbus peloponnesius

kumak górski
Bombina variegata

wilk szary
Canis lupus

ponikło kraińskie
Eleocharis carniolica

nocek duży
Myotis myotis

traszka grzebieniasta
Triturus cristatus

Żyję w słodkich wodach głównie w Grecji, ale też w Odrze, dorzeczu Wisły czy Dunaju. Razem z moimi braćmi i siostrami tworzę wielopokoleniowe stada. Trzymam się dna rzeki i zwykle przebywam w jej nurcie. Dorastam do 30 cm długości. Moje ciało jest wydłużone, wrzecionowate, pokryte łuskami, a wokół otworu gębowego mam dwie pary wąsików. Jestem szaro-brązowa lub ciemnobrązowa, z jaśniejszymi bokami i brzuchem. Mam parzyste, zaokrąglone płetwy boczne, a płetwę ogonową - wciętą. Żywię się głównie skorupiakami, robakami i larwami owadów. Jestem gatunkiem zagrożonym wyginięciem, ale nie objętym ścisłą ochroną.

Jestem europejskim płazem bezogonowym, żyjącym w małych, często tymczasowych i brudnych zbiornikach wodnych. Poznacie mnie po charakterystycznym ubarwieniu ciała: góra jest ciemnobrązowa z brodawkami, a gładki brzuch pokryty ostrzegawczym żółto-czarnym wzorem. W ciągu dnia ukrywam się w błocie, wystawiając na powierzchnię tylko oczy, a uaktywniam się wieczorem. Choć jestem potencjalnym daniem mięsożerców, nikt nie chce mnie zjadać, bo w moich gruczołach skórnych jest żrąca wydzielina, powodująca wymioty. W mojej skórze jest jednak też coś dobrego: leki antybakteryjne, zwalczające u ludzi pałeczkę okrężnicy i gronkowce.

Jestem drapieżnym ssakiem, zamieszkującym lasy, równiny oraz tereny bagienne. Mierzę do 170 cm długości (wraz z ogonem), mam grube białe-brązowe lub -czarne futro, szpiczaste uszy, długi ogon i przenikliwie jasne oczy. W moim pysku są 42 ostre zęby, które z łatwością złapią ryby, mniejsze ssaki, jelenie, dziki czy sarny. Czasem zjadam także padlinę. Jestem zwierzęciem stadnym. Moja wataha wyznacza sobie terytorium, którego nie może naruszać inna. Kiedyś w całej Polsce oraz innych częściach świata żyło wielu moich braci oraz siostr. Potem ludzie zaczęli na nas polować i zostało nas naprawdę niewiele. Teraz ludzie mnie chronią, jakby wreszcie zrozumieli, że jestem bardzo cennym gatunkiem.

Jestem byliną występującą wyłącznie w Europie. Dorastam do 30 cm wysokości, tworząc niewielkie kępki. Jestem rośliną wiatropylną. Od maja do sierpnia na szczycie mojej łodygi wyrasta kłos drobnych białawych kwiatów. Rosnę w miejscach wilgotnych lub okresowo zalewanych, na siedliskach zaburzonych w wyniku działań człowieka np. w zagłębieniach dróg leśnych, rowach, piaskowniach. W Polsce można mnie spotkać bardzo rzadko (w Bieszczadach i Beskidzie Niskim) i dlatego objęto mnie ścisłą ochroną gatunkową.

Jestem nocnym ssakiem latającym. Spośród moich braci wyróżniam się dość znaczną wielkością i owalnym kształtem uszu. Na grzbiecie mam szarobrązowe lub brązowe futerko, a mój brzuszek jest biały. Mieszkam w południowo-zachodniej części Polski, najczęściej obok was – ludzi: na dużych strychach, w wieżach kościelnych czy w innych budowlach. Nocą wylatuję na żer do lasów z ubogim podszytem, na świeżo skoszone łąki lub do starych sadów. Zimą przenoszę się do piwnic, fortów albo jaskiń, w których nie ma ujemnych temperatur. Tam smacznie śpię aż do kwietnia.

Jestem płazem ogoniastym, który może żyć zarówno w wodzie, jak i na lądzie. Lubię zbiorniki wodne o mulistym dnie i silnie zarośnięte roślinnością. Są one idealne do złożenia i ukrycia moich jaj, z których wylęgają się kijanki. Jako dorosły płaz mam brązowe lub czarne ciało z plamkami i brodawkami, 4 palce u łap przednich oraz 5 - u tylnych. Nie mam pazurów, za to przeciwnika ugryzę dwoma rzędami zębów. Mam też szczególną zdolność odtwarzania utraconych w walce kończyn lub ogona.

Projekt finansowany z:

Pomoce zostały opracowane w ramach projektu
Zgodnie z Naturą, prowadzonego przez
Centrum Edukacji Obywatelskiej.
www.globalna.ceo.org.pl

Opracowanie: Paulina Brokos

Źródła fotografii: <http://www.wikipedia.org/>, <http://www.treknature.com/>, <http://www.fishing.pl/>, <http://www.carpathianbasinspecies.eu/>, <http://botany.cz/>, <http://macroadventures1.files.wordpress.com/>, <http://www.speotimis.ro/>